

М.В.САЛТЕВСЬКИЙ – ВИДАТНИЙ КРИМІНАЛІСТ, ВОЇН-ЗАХИСНИК, СЛАВЕТНИЙ ПЕДАГОГ, МУДРИЙ УЧИТЕЛЬ ТА ЧУДОВА ЛЮДИНА

До 100-річчя від дня народження

8 листопада виповнюється 100 років від дня народження доктора юридичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, провідного фахівця у галузі криміналістики та судової експертизи Михайла Васильовича Салтевського.

Видавні науковці університету

КРУГЛИЙ СТІЛ З НАГОДИ 100-РІЧЧЯ

30 жовтня Національним юридичним університетом імені Ярослава Мудрого спільно з Науково-дослідним інститутом вивчення проблем злочинності імені академіка В.В.Сташиса Національної академії правових наук України було проведено круглий стіл з нагоди 100-річчя від

дня народження доктора юридичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, провідного фахівця у галузі криміналістики та судової експертизи М.В.Салтевського. Науковий захід проведено у залі засідань Національної академії правових наук України.

У заході взяли участь ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого В.Я.Таций, перший прокурор Ю.П.Битяк, президент Національної академії правових наук України О.В.Петришин, а також провідні науковці, судові експерти, представники судових та правоохоронних органів, викладачі, аспіранти та ін.

В.Я.Таций, звертаючись до присутніх, зазначив, що Михайло Васильович Салтевський – видатний учений-криміналіст, славетний педагог, мудрий учитель і наставник, прекрасна людина і надійний друг – пройшов непростий, проте яскравий та цікавий життєвий шлях, поєднуючи любов до родини, людей і життя, наукову принциповість, професіоналізм, педагогічну майстерність високого рівня та безліч інших талантів і якостей. «М.В.Салтевський – солдат, захисник, воїн-визволитель, учасник Другої світової війни. Як командир відділення розвідки пройшов бойовий шлях від Ленінграда до Берліна». В.Я.Таций та-

кож акцентував увагу присутніх на тому, що М.В.Салтевський є одним із фундаторів вітчизняної криміналістичної науки. З його ім'ям пов'язані найяскравіші сторінки становлення й розвитку криміналістики в Україні та далеко за її межами. Крім цього, як зазначив В.Я.Таций, Михайло Васильович був не лише видатним науковцем-криміналістом, проте й прекрасним педагогом. «Будучи за професією і покликанням учителем, він був цікавим оповідачем, блискучим лектором, уміло поєднував фундаментальні знання фізики, математики, криміналістики та величезний практичний досвід судового експерта із сучасними потребами практики у боротьбі зі злочинністю. Професорові М.В.Салтевському були притаманні високі людські якості – інтелігентність, надзвичайна тактовність, душевна широта, голий гумор, життєлюбство, чуйність, доброзичливість, незмінно відзначалась його ерудиція та інтелект. Привітний, шляхетний, енергійний, безкорисливий, ци-

рий, завжди усміхнений, він усіх вітав добрим словом, дарував частину своєї душі. Він назавжди залишиться в нашій пам'яті як видатний учений-криміналіст, славетний педагог, мудрий учитель та людина, яка була завжди віддана високим життєвим та науковим ідеалам».

Завідувач кафедри криміналістики В.Ю.Шепітько у доповіді «Михайло Салтевський – знаний криміналіст, експерт, винахідник і новатор» звернув увагу присутніх на наукові досягнення та внесок професора М.В.Салтевського в розвиток криміналістики та судової експертизи.

Із науковими доповідями та повідомленнями виступили: директор НДІ вивчення проблем злочинності імені академіка В.В.Сташиса В.І.Борисов; професор кафедри криміналістики В.О.Коновалова; головний учений секретар НАПрН України В.А.Журавель; професор кафедри криміналістики В.М.Шевчук; заступник директора з наукової роботи Харківського НДІСЕ імені Заслуженого професора М.С.Бокариуса Е.Б.Сімакова-Сфремян та ін.

Учасники заходу взяли участь у церемонії відкриття меморіального комплексу на місці поховання М.В.Салтевського.

В.М.ШЕВЧУК,
професор кафедри криміналістики
Фото М.ІВАНІНОЇ

В.І.Борисов поклав квіти на могилу М.В.Салтевського

М.В.Салтевський народився 8 листопада 1917 року у селі Григорівка Новосибірської області. Після закінчення школи він вступив і закінчив медичний технікум у м.Томськ. 1936 року вступив на фізико-математичний факультет Томського державного педагогічного інституту, який успішно закінчив 1940-го. З цього часу Михайло Васильович Салтевський розпочав свою викладацьку діяльність і до війни працював у середній школі учителем фізики та математики.

У червні 1942 року Михайло Васильович пішов добровольцем у Сибірський військовий округ рядовим 104-го Запасної стрілецького полку 39-ї Запасної бригади. У липні 1942-го старший сержант Салтевський був направлений на фронт командиром відділення артилерійської розвідки 91-го Окремого артилерійсько-кулеметного батальйону 16-го укріпного району під Ленінградом, де особисто брав участь в обороні цього легендарного міста. Михайло Васильович у складі Ленінградського, 2-го та 1-го Білоруських фронтів як командир відділення розвідки бере участь у проведенні низки бойових операцій, у форсуванні рік Нарва, Вісла, Одер. М.В.Салтевський артилерійською розвідкою в складі Варшави, штурмував Берлін. Таким був бойовий шлях старшого сержанта Салтевського – від Ленінграда до Берліна.

М.В.Салтевський нагороджений 14 державними нагородами, у тому числі орденами «Червона зірка», «Вітчизняна війна II ступеня», «За мужність», а також медалями «За відвагу», «За оборону Ленінграда», «За звільнення Варшави», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною», ювілейними медалями у зв'язку з Перемогою у Другій світовій війні.

Після війни колишній розвідник, фронтовик Михайло Васильович Салтевський приїздить до Харкова і починає нове життя – присвячує себе відповідальній і важкій роботі судового експерта, пройшовши шлях від наукового співробітника до завідувача лабораторії Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз імені Заслуженого професора М.С.Бокариуса. 1948 року М.В.Салтевський вступив і 1951-го закінчив Харківський юридичний інститут. Близько десяти років він очолював у ХНДІСЕ відділ фото-фізичних досліджень, є автором багатьох винаходів. За час роботи в інституті М.В.Салтевський особисто проводив особливо складні судові експертизи, безпосередньо брав участь в оглядах місць подій, слідчих експериментах, судових засіданнях, успішно поєднуював наукову, навчально-методичну та експертну роботу, надавав допомогу практичним працівникам.

1956 року М.В.Салтевський захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук і 1957-го йому було присвоєно звання старшого наукового співробітника.

З 1962 до 1971 року науково-педагогічна діяльність М.В.Салтевського пов'язана з кафедрою криміналістики Харківського юридичного інституту, де він працював доцентом (1962 р.), виконував обов'язки завідувача кафедри (1965 р.), працював професором. 1970 року успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук. З 1971 до 1979 року – завідувач кафедри криміналістики Київської вищої школи МВС СРСР, а з 1979 до 1988 року Михайло Васильович продовжив працювати на цій же кафедрі професором.

З 1988 до 1996 року М.В.Салтевський працював професором кафедри криміналістики Харківського юридичного інституту (нині Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого). У 1996 році він очолював лабораторію «Використання досягнень науки

і техніки у боротьбі зі злочинністю» Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності Академії правових наук України. 1998 року М.В.Салтевському було присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України». З 2003 до 2006 року Михайло Васильович – професор кафедри криміналістики Національного університету внутрішніх справ України (м.Харків), а з 2006 до 2009 року – професор кафедри кримінально-правових дисциплін Харківського економіко-правового університету.

М.В.Салтевський був видатним, талановитим науковцем-криміналістом і водночас чудовим практиком, експертом, дослідником, блискучим експериментатором, раціоналізатором та винахідником. Його вимогливість до себе, надзвичайна працездатність, високий професіоналізм, людяність і порядність сприяли набуттю ним авторитету серед широкої юридичної громадськості, вдячності його численних учнів.

Значну увагу він приділяв підготовці науково-педагогічних кадрів, вихованню молодих науковців. Під його керівництвом захищено п'ять докторських і понад 40 кандидатських дисертацій. З повною підставою можна говорити про наукову школу професора М.В.Салтевського, учні якої продовжують справу свого вчителя, глибоко й всебічно досліджують і удосконалюють окремі напрями сучасної криміналістики та судової експертизи. Добротний та міцний фундамент, закладений професором Салтевським у наукову спадщину, завжди буде прикладом для наслідування, взірцем служіння науці, благородним ідеалом, суттєвим внеском у розвиток сучасної судової експертизи та криміналістики.

М.В.Салтевський був членом редколегії, редактором збірників наукових праць, які видавалися у Києві, Харкові, Дніпропетровську, Донецьку, а також за межами України, керівником авторських колективів підручників «Криміналістика», відповідальним редактором міжвідомчого збірника «Криміналістика і судової експертизи», «Питання боротьби зі злочинністю», «Проблеми законності», «Теорія та практика судової експертизи і криміналістики» та ін.

М.В.Салтевський є одним із організаторів криміналістичної науки в Україні, видатним ученим минулого століття та наукової сучасності, діапазон і коло професійних, наукових інтересів якого були надзвичайно широкими. Творча спадщина професора Салтевського велика та значуща. Його наукові праці добре знають і високо цінують не лише вчені-криміналісти, а й практичні працівники. Як учений М.В.Салтевський є автором трьох винаходів, дев'яти раціоналізаторських пропозицій, понад 300 наукових праць, у тому числі автором і співавтором декількох десятків монографій, підручників і навчальних посібників із криміналістики. Значний внесок М.В.Салтевський зробив у створення комплексу вимірвальних приладів, судово-метричного фотоапарату «ФСМ», методів ідентифікації за голосом, методики ідентифікації звукозаписуючих пристроїв. Ним була запропонована нова система навчального курсу криміналістики, розроблено основи криміналістичної дидактики, закладено основи криміналістичної фотографії, акустики, ольфактроніки, фоноскопії та ін.

Наукові розробки Михайла Васильовича й сьогодні не втратили своєї актуальності та цінності, залишаючись затребуваними науковцями та практиками. Теоретичні положення, викладені в його наукових працях як одного з фундаторів криміналістики, мають практичну значущість й сьогодні допомагають практичним працівникам успішно боротися зі злочинністю і суттєво впливають на подальший розвиток сучасної криміналістики.

ГОЛОДОМОР 1932-1933 РОКІВ В УКРАЇНІ

У 2017 – 2018 роках в Україні відзначають скорботну річницю – 85-ті роковини Голодомору 1932-1933 років – найстрашнішої трагедії українського народу.

Голодомор 1932-1933 років був наслідком свідомих системних дій тоталітарного радянського режиму, злочинною політикою більшовицького керівництва, яке штучно організувало цю трагедію.

Насильницьке впровадження колективізації у кінці 1920-х років, масове розкуркулення підірвало продуктивні сили сільського господарства та стало однією з причин Голодомору. Неефективна система колгоспного господарювання призвела до зменшення валового збору врожаю. Колективізація призвела і до масової втрати поголів'я худоби. Державна хлібозаготівельна політика перетворилася на війну режиму з селянством. Вже наприкінці 1931 року стало очевидним, що Україні загрожує страшний голод. Навесні 1932 року селяни, ослаблені напівголодною зимою, не зуміли успішно здійснити весняну сівбу. Й.Сталін було делеговано до УСРР уповноважену комісію ЦК ВКП(б) під керівництвом В.Молотова, який організував прийняття 6 липня 1932 року на засіданні Політбюро ЦК КП(б)У постанови «Про план заготівлі» та ухвалення ІІІ Всеукраїнською партконференцією для УСРР плану хлібозаготівлі, що значно перевищував реальні можливості українського селянства. У серпні 1932 року було запроваджено заборону торгівлі, щоб не дозволити селянам купувати чи продавати хліб. Під тиском В.Молотова постановою РНК УСРР було санкціоновано натуральні штрафи, було запроваджено штрафи для одноосібних господарств за невиконання ними хлібоздачі. Під приводом ухвалення селян від хлібоздачі здійснюється масові арешти. 6 грудня 1932 року В.Чубар і С.Косіор підписали постанову РНК України і ЦК КП(б)У про занесення на «чорну дошку» низки сіл із різних областей УСРР, які нібито злісно саботували поставки зерна. Це означало смертний вирок голодом. І до кінця 1932 року вся Україна неофіційно була переведена у стан «чорної дошки». Незважаючи на те, що з голоду вимирали цілі села, для вилучення продовольства ство-

рювалися спеціальні загони з активістів – «буксирні бригади», які проводили обшуки у домівках селян. Фактично механізмом виконання хлібозаготівельних планів стає тотальний державний терор. Найстрашнішою силою голод набуває на початку 1933 року. Сталінський тоталітарний режим, радянська влада злочинно замовчувала організований ними Голодомор. Штучний голод в Україні 1932-1933 років призвів за різними підрахунками до загибелі від трьох до семи мільйонів українців.

28 листопада 2006 року Верховною Радою України був ухвалений Закон України «Про Голодомор 1932-1933 років в Україні», у якому Голодомор визнається актом геноциду українського народу, а публічне заперечення Голодомору 1932-1933 років в Україні є наругою над пам'яттю мільйонів жертв Голодомору, приниженням гідності українського народу і є протиправним.

Починаючи з 2000 року, у четверту суботу листопада у нашій державі щорічно відзначається День пам'яті жертв голодоморів. Низка іноземних держав визнали Голодомор 1932-1933 років актом геноциду українського народу. Серед них США, Канада, Австралія, Естонія, Італія, Литва, Грузія, Польща та інші. 1 листопада 2007 року 34-а сесія Генеральної конференції ЮНЕСКО, до складу якої входять 193 країни, одностайно прийняла Резолюцію про «Вшанування пам'яті жертв Голодомору в Україні». Європейський парламент у жовтні 2008 року визнав Голодомор 1932-1933 років в Україні злочином проти людства.

Президент України Петро Порошенко під час свого виступу на 72 сесії Генеральної Асамблеї ООН 20 вересня 2017 року закликав держави - члени ООН прийняти власне історичне рішення про визнання Голодомору 1932-1933 років актом геноциду. Глибоке переосмислення причин, масштабів Голодомору 1932-1933 років в Україні, вшанування пам'яті його жертв унеможливило повторення подібної трагедії українського народу.

К.М.ЛІСОГОВОРА,
доцент кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн

Пам'ятаємо

ПАМ'ЯТЬ ПРО НЬОГО НІКОЛИ НЕ ЗГАСНЕ...

25 жовтня у третю річницю загибелі учасника АТО майора Тимура Вікторовича Гетманського в Інституті підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України близькі родичі, керівництво курсу, однокурсники, співробітники та курсанти випускного курсу Інституту вшанували його світлу пам'ять.

Тимур загинув 25 жовтня 2014 року, коли представники незаконних збройних формувань захопили чоловіка та його батька в полон і жорстоко катували.

Спогади дружини Ірини та бойових побратимів ще раз підтвердили, що Тимур по життю був гідним чоловіком і достойним офіцером Служби безпеки України. За короткий строк свого життя він зробив усе, щоб залишитися у пам'яті справжньою людиною, адже мав нездоланий дух, вихованість і благородство, організаторський хист, бажання реалізувати заради друга і

будь-якою ціною оберігати свою Батьківщину.

Пам'ять Тимура близькі родичі, керівництво, офіцери Інституту та його однокурсники вшанували хвилиною мовчання та покладали квіти до стелу, створеного на його честь.

У серцях колег і друзів він назавжди залишиться чесним та відповідальним співробітником, надійним товаришем та люблячим батьком. Пам'ять про нього ніколи не згасне у наших серцях.

А.П.ГЕРМАК,
співробітник Інституту підготовки юридичних кадрів для СБУ

